

Laudatio prof. Sir Richard Peto

Koninklijke Hoogheid,
Excellenties,
Bestuursleden van de Heineken Stichting en de Stichting Alfred Heineken Fondsen en in het bijzonder hun voorzitter, mevrouw De Carvalho,
dames en heren,

Geachte professor Peto,

De jury van de Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Geneeskunde heeft besloten de prijs aan u toe te kennen voor uw uitmuntende en innovatieve bijdragen aan de methodiek van observationeel epidemiologisch onderzoek, de opzet van klinische trials, en technieken om de resultaten van afzonderlijke studies tot één 'meta-analyse' te combineren.

De afgelopen decennia heeft uw werk op dit terrein wereldwijd ingang gevonden. Via uw methodologische werk wist u een overvloed aan bewijsmateriaal te leveren om de gezondheid van patiënten en van de bevolking in het algemeen te verbeteren, met name ten aanzien van roken, longkanker en het voorkómen van tabaksgerelateerde sterfte; vroegtijdige behandeling van borstkanker; en beïnvloeding van het lipidenprofiel en de kans op hart- en vaatziekten.

Dames en heren,

Professor Peto's observationele studies naar ziekteoorzaken en zijn gerandomiseerde behandelings trials kunnen als betrouwbaar, degelijk en grootschalig worden omschreven. Er zijn vaak veel onderzoekers in zowel ontwikkelde als ontwikkelingslanden bij betrokken, en de uitkomsten hebben grote invloed gehad op het internationale beleid inzake ziektepreventie en -bestrijding.

Professor Peto heeft nieuwe statistische analysemethoden, nieuwe soorten onderzoeksinfrastructuur en geavanceerde, elektronische dataverzamelmethode ontwikkeld. Omdat ook grote studies te klein kunnen zijn om het echte antwoord te vinden, heeft hij meta-analytische technieken ontwikkeld. Bij meta-analyse kan het gaan om de uitkomsten van gepubliceerde studies, maar ook om individuele patiëntgegevens van diverse studies over hetzelfde onderwerp. Hiermee heeft hij in de klinische geneeskunde een nieuwe norm voor gedegen wetenschappelijk bewijs geïntroduceerd. Zijn techniek biedt mogelijkheden om uiteenlopende effecten in klinische subgroepen te identificeren.

Het werk van professor Peto wordt gekenmerkt door helderheid. Uit de studies die hij heeft opgezet, blijkt zijn unieke vermogen om te onderscheiden wat essentieel en wat overbodig is.

Zijn vroege werk samen met wijlen Sir Richard Doll betekende een doorbraak in het onderzoek naar roken. Zijn latere werk op dit terrein heeft er in hoge mate toe bijgedragen dat de gevaren van roken en de voordelen van stoppen met roken werden en worden erkend. Als topexpert bij uitstek met betrekking tot de tabaksproblematiek in de wereld heeft hij voor deze eeuw een miljard vermijdbare sterfgevallen voorspeld als er niets verandert aan het huidige rookgedrag. In nauwe samenwerking met Doll heeft professor Peto aangetoond dat de helft van alle verstokte rokers uiteindelijk aan deze gewoonte overlijdt, maar dat stoppen met roken voortijdig overlijden kan voorkomen, zelfs na tientallen jaren gerookt te hebben. Deze bevindingen zijn internationaal een enorme steun in de rug geweest voor het antirookbeleid, zowel in het publieke als in het private domein.

Via prospectieve meta-analytische studies heeft professor Peto een essentiële bijdrage geleverd aan de behandeling van vroege borstkanker, mede dankzij de oprichting van de Early Breast Cancer Trialists' Collaborative Group medio jaren tachtig. Inmiddels heeft deze groep aangetoond dat een combinatie van een aantal bescheiden verbeteringen in overleving heeft geleid tot een halvering van het sterftecijfer. Dit onderzoek heeft grote invloed gehad op de internationale behandelingsrichtlijnen en op de klinische praktijk, en zal het komende decennium naar verwachting een dergelijke invloed houden.

Bovendien heeft professor Peto een belangrijke rol gespeeld in het onderzoek naar cholesterolverlagende behandelingen, niet alleen via klinisch onderzoek onder grote aantallen patiënten, maar ook door middel van meta-analyse, waarin de bewijzen van een aantal afzonderlijke studies worden gecombineerd. Dit heeft ertoe geleid dat statines thans zijn geaccepteerd en ingevoerd als cholesterolverlagende medicijnen.

Richard Peto heeft in Cambridge en Londen gestudeerd en is sinds 1969 als wetenschapper verbonden aan de University of Oxford, waar hij in 1992 werd benoemd tot hoogleraar medische statistiek en epidemiologie. Hij is een van de oprichters en huidige directeuren van de Clinical Trial Service Unit & Epidemiological Studies Unit, het instituut dat onlangs werd bekroond met de Queen's Award for Higher and Further Education. Hij is lid van de Royal Society en is geridderd vanwege zijn verdiensten op het terrein van de epidemiologie en kankerpreventie. Hij behoort tot de twintig meest geciteerde medische onderzoekers van deze tijd en heeft een aantal prestigieuze prijzen en ereprofessoraten op zijn naam staan.

Professor Peto, u speelt een indrukwekkende, baanbrekende rol in het onafhankelijke wetenschappelijk onderzoek – en dat in een context waar enorme maatschappelijke en commerciële belangen spelen, bijvoorbeeld als het gaat om tabak en statines. Vanwege uw uitmuntende en internationaal hooggewaardeerde prestaties op het gebied van epidemiologie, meta-analyse en internationaal volksgezondheidsonderzoek heeft de jury aan u, Sir Richard Peto, de Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Geneeskunde toegekend.

Prof. dr. Jos van der Meer,
Voorzitter van de jury van de Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Geneeskunde 2008